

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо вивчення іноземної мови в початковій школі
у 2016/2017 навчальному році

*Бендерець Наталія Миколаївна,
доцент кафедри філологічних, суспільно-гуманітарних
та мистецьких дисциплін, кандидат педагогічних наук*

*Кушнір Ярослава Анатоліївна,
методист відділу міжнародних освітніх програм*

КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти» У серпні 2016 року Міністерством освіти і науки України була презентована Концепція нової української школи, що передбачає зміну програм, підручників, стандартів загальної середньої освіти та підходів до навчання. Концепція впроваджуватиметься з 2018-го року, але вже з 1 вересня 2016/2017 навчального року зміни, які нею закладені, системно реалізуються у початковій школі.

Оновлений зміст освіти характеризується розвантаженням програм для учнів початкової школи (наказ МОН України від 05.08.2016 № 948 «Про затвердження змін до навчальних програм для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів»), змінами до орієнтовних вимог щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4 класів (наказ МОН України від 19.08.2016 № 1009 "Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222"), наявністю відповідних методичних рекомендацій (лист МОН України від 17.08.2016 року № 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах»).

На виконання Наказу Міністерства освіти і науки України від 05.08.2016 № 948 вивчення іноземних мов у 2016/2017 навчальному році для учнів початкових класів здійснюватиметься за навчальною програмою: «Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 1-4 класи», Видавничий дім «Освіта», 2012 р. Для учнів 1-4-х класів робочі навчальні плани на 2016/2017 навчальний рік складаються за Типовими навчальними планами початкової школи, затвердженими наказом МОНмолодьспорту України від 10.06.2011 № 572.

У загальноосвітніх навчальних закладах може використовуватися лише література, що має відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. Перелік рекомендованої літератури затверджується наказом Міністерства освіти і науки України та оприлюднюється через «Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України». Із зазначеним переліком можна ознайомитись на сайті Міністерства освіти і науки України www.mon.gov.ua.

З огляду на те, що майже всі стратегічні документи щодо вивчення іноземних мов, зорієнтовані на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, то більш детально ознайомитись із основними положеннями цього документа можна на сайтах: <http://www.coe.int>; www.britishcouncil.org.ua; www.goethe.de/kiev.

Оновлення змісту навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах пов'язується насамперед із деякими змінами в стратегічних напрямках розвитку сучасної іншомовної освіти – спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів необхідних життєвих компетентностей та її переорієнтацією на комунікативно-діяльнісне, особистісно орієнтоване та культурологічне спрямування. Ефективність вивчення іноземної мови пов'язується з реалізацією компетентнісного підходу, що сприяє інтегрованому сприйняттю навчального матеріалу, формуванню системного мислення, встановленню міжпредметних зв'язків.

Іншомовна діяльність як новий спосіб спілкування молодшого школяра потребує створення позитивної мотивації, яка є одним із найважливіших психологічних факторів успішності вивчення іноземної мови і ключовим питанням організації навчання молодших школярів.

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі – формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Навчання іноземної мови у початковій школі розглядається як *комплексний інтегрований етап* оволодіння предметом. Час, відведений на вивчення іноземної мови у 1 класі, доцільно розділити на два етапи: 35 годин, відведених програмою на вивчення іноземної мови в 1-му класі, планується розділити на 2 етапи – I півріччя – 16 годин для засвоєння фонологічного аспекту мови (усний увідний курс) і 19 годин (II півріччя) на засвоєння звуко-буквених співвідношень. З метою полегшення оволодіння процесами читання і письма рекомендовано використовувати стандарт напівдрукованого шрифту.

Однією з особливостей навчання іноземної мови у середніх загальноосвітніх навчальних закладах і зокрема в початковій школі є *принцип концентричного пред'явлення тематичного матеріалу* для організації спілкування в усній та письмовій формі. У зв'язку з цим одна і та ж тема може вивчатися впродовж кількох років. Навчальною програмою передбачається, що відповідно до мовного і загальнонавчального досвіду школярів вивчення таких тем поглиблюється у наступних класах, а тому повторення тематики зумовлюється саме зазначеним принципом.

З метою розвантаження навчальних програм для учнів початкових класів Наказом Міністерства освіти і науки України від 05.08.2016 № 948 «Про затвердження змін до навчальних програм для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» затверджено зміни найсуттєвішими з яких є:

- знято фіксовану кількість годин на вивчення кожної теми. Учителі визначатимуть їх самостійно, враховуючи рівень підготовки класу, наявність навчально-методичного забезпечення та регіональні особливості;
- здійснено перерозподіл тем між класами з метою приведення процесу навчання у відповідність до вікових можливостей молодших школярів та принципу здоров'язбереження;

- уніфіковано термінологію програм, якою мають послуговуватися вчителі та автори підручників, її наближено до вікових особливостей молодших школярів.

До навчальної програми **«Іноземні мови для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів»** внесено зміни щодо нових стратегій вивчення іноземних мов та організації навчальної діяльності. Вилучено ряд граматичних структур, які не несуть основного навантаження для відтворення знань. Ряд граматичних структур перенесено до інших класів, де вони більш логічно поєднані з тематичним розподілом. Також обмежено вивчення цілого ряду граматичних явищ через вилучення складних форм шляхом перенесення їх до наступних класів.

У програмі «Іноземні мови для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів»:

- суттєво спрощено вимоги до письма для учнів 1-го класу;
- скорочено обсяг висловлювань у мовленнєвій компетенції «Говоріння» та обсяг письмових повідомлень у мовленнєвій компетенції «Письмо»;
- вилучено складні граматичні форми, що належать до мовного рівня А2: множина іменників, закінчення (-es) (1 клас), присвійний відмінок іменника (3 клас), Present Perfect (4 клас), структура to be going to (4 клас);
- вилучено з лінгвістичної лексичної компетенції теми «Шкільне приладдя» (2 клас), що дублює вимоги 1-го класу;
- спрощено вимоги до письма у 3 класі щодо написання листів та листівок («за зразком оформлюють короткі повідомлення та листівку-вітання, СМС»);
- уточнено мовленнєві функції щодо опису емоційного стану: «виражати настрій»;
- уточнено вимоги мовленнєвої компетенції «Аудіювання», з урахуванням роботи з навчальними аудіо- та відеоматеріалами;
- уточнено тематику ситуативного спілкування: «Дозвілля» («Іграшки», «На прогулянці») – 1 клас, «Свята та традиції» («Харчові продукти») – 2 клас, «Помешкання» («На кухні»), «Природа і навколишнє середовище» («Пори року»), «Відпочинок і дозвілля» («Поїздка на канікулах») – 3 клас, «Свята і традиції» («Святкування у кафе») – 4 клас.

Вимоги до рівня підготовки учнів (мовленнєва компетенція) подані по завершенні кожного року навчання визначають:

- що саме учні повинні знати і розуміти з кожного виду мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо);
- які уміння і навички у чотирьох видах мовленнєвої діяльності учень повинен отримати на кінець навчального року.

У зв'язку з внесеними змінами до навчальної програми **календарне та поурочне планування** здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарних планів та поурочних планів-конспектів є **індивідуальною справою вчителя**. Розподіл годин за тематичним принципом не передбачений. Програма носить концентричний характер і не містить чітких тематичних формулювань.

Обсяг **домашніх завдань** визначається згідно з Державними санітарними правилами і нормами влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу.

У 1-му класі домашні завдання не задаються.

У 2-4 класах обсяг домашніх завдань має бути таким, щоб витрати часу на їх виконання не перевищували: у 2-му класі – 45 хвилин; у 3-му класі – 1 години 10 хвилин; 4-му класі – 1 години 30 хвилин.

Недопустимим є перевантаження учнів завданнями, які містяться у додаткових посібниках, зошитах з друкованою основою: зафарбовування малюнків, складання схем, таблиць, виконання додаткових завдань і вправ, написання домашніх творів тощо.

Завдання мають бути посильними для самостійного виконання учнями. Домашні завдання не задаються учням на вихідні, святкові та канікулярні дні.

Оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів.

Здійснення контролю забезпечує своєчасне корегування навчального процесу з метою приведення його до рівня, заданого програмою й стандартом, що регламентує його вимоги до обов'язкового мінімуму змісту й рівню підготовки випускників. Ці вимоги містять у собі знання фонетики, лексики, фразеології, граматики.

Основними видами оцінювання з іноземної мови є поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та підсумкова державна атестація.

Основна функція поточного контролю - навчальна. Питання, завдання, тести спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою групи.

Тематичне оцінювання проводиться на основі поточного оцінювання. Під час виставлення тематичного балу результати перевірки робочих зошитів не враховуються.

Семестровий контроль проводиться періодично з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів семестру й підтвердження результатів поточних балів, отриманих учнями раніше. Семестровий контроль проводиться за чотирма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). «Контроль» не є контрольною роботою і може бути комплексним та проводитись у формі тестування.

При перевірці робіт з іноземної мови у початковій школі (1-4 класи) вчитель виправляє помилки і пише згори правильний варіант слова, виразу тощо. Зошити, в яких виконуються навчальні класні та домашні роботи, перевіряються після кожного уроку у всіх учнів з виставленням оцінок.

Інформація щодо результатів навчальних досягнень учня/учениці не озвучуються в класі та на батьківських зборах і стосується тільки вчителя-учня-батьків (або осіб, які їх замінюють) і має бути описовою, з детальним поясненням досягнень дитини та доброзичливою допомогою.

З метою зменшення психологічного напруження у першокласників, для письма рекомендується користуватись простим олівцем – за рішенням вчителя, відповідно до рівня готовності дітей.

На розсуд вчителя допускається виправлення або гумкою, або закресленням. Звертаємо увагу вчителів, що наявність охайних виправлень, здійснених самою дитиною, не впливає на оцінку за роботу, про що зазначається в оновлених орієнтовних вимогах до оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів.

Використання олівця рекомендоване до сформування навички письма. Час і етап переходу на кулькову ручку визначає сам вчитель, індивідуально для кожної дитини.

При перевірці письмових робіт в адаптаційному періоді навчання в 1 класі не рекомендується використання ручки з червоною пастою для позначення помилок. Для оцінювання письмових робіт в зошитах, а також у щоденниках можна використовувати колір ручки за вибором вчителя.

Автономія вчителя забезпечується вільним вибором форм організації навчально-виховного процесу, способів навчальної взаємодії, методів, прийомів і засобів реалізації змісту освіти. Отже, вчитель має право самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.